

seguir a la sua carrera e --- enviàs pertreyt a la ost, de civada e de --- sí que-ns refrescaria la ost --- en tal guisa que, quant venc a quinze *jorns*, totes partides de Maylorques que eren de la Ciutat tro a les parts --- de Manorques, totes les haguem a nostre serviy ---»,⁵ Jaume I (*Cròn.*, Ag., 116.12, § 71); «és tengut lo senyor de la nau al mariner --- que si fins a tres *jorns* haurà lavorat e-l pren malaltia ---», «lo pelegrí, que-s manifest lo terç *jorn* davant lo senyor o l'escrivà ---», *Consolat*, §§ 82, 71 (Pard., pp. 123, 117).

Té aquest tret peculiar, però a l'E. Mj. no hi ha senyals, encara, de regust literari o rellevat; p. ex. el veiem en textos epistolars d'estil bastant colloquial: «no-us meravellu si havem tardat algun *jorn*, car havem fet camí tal ---», carta de Bna., any 1462 (RLR LXV, 88). I tal com de *dies* o de *nits*, deien de *jorns* (cf. *enjorn*, infra): «a la nit, si fa trop de fredor o si plou, vaig jaser a son hostal; de *jorns* jo vaig per aquesta forest ---», Lluïl (*Merav.* II, 42). Als segles baixos aquest luxe sinonímic s'esvaeix en la llengua quotidiana, i bé restaurat, en forma comparable a *testa/cap*, per al llenguatge poètic de la Renaix., de manera que avui en trobaríem exemples en tot versaire o poeta, fugint de rimes trivials, com a ornamental parió de mots com *torn*, *jorn*, *sojorn*...

DERIV.: *Jornitat* (?). *Jornada* [Lluïl, Jaume I, Desclot]: «anava per un camí, e sdevenc a una aygua, on --- badaven a un home qui era negat en l'aygua; En Jofa demanà per què aquel home no era anat al cap de l'aygua e que fos passat del'altra part; respòs un home: —Quant fóra axò fet, com sia cosa que 5 *jornades* ha tro al cap de l'aygua?» (*Blanq.* II, 208.8). Especialment corrents ja antigament són algunes accs. especials: 'dia d'esdeveniments, en particular de lluita o combats': «fo molt gran divís entre los oficis, que yo pensí que los uns ab los altres se matarien --- e si no fos stat lo Duc, qui-s trobà a cavall e armat, fort *jornada* fóra estada, car lo rey ja no-y podia dar remey», JoMartorell (Ag. I, 119), «girau la cara als enemics --- firm ab gran ànimo, que la *jornada* és nostra», id. (cap. 25); «la *jornada* del 19 de juliol»; 'dia en què es va de camí': «dins son palau entrí sella *ǵornada* ---», Fc. de la Via (*Canc. Univ.*, 232), d'on algun cop s'arriba a 'viatge en general', com angl. *journey*, fr. ant. *journee*: «no 'm dirías, auccellet, - ahont tenias la *jornada*? / *Jornada* de quinze dies, - de don Carlos en la casa», romanç recollit a l'Esplugu de Francollí, MilàF (*Romllo.*, 258K). I emfàticament 'el viatge en aquest món, la vida tota': «sí quan tramuntí el sol, al fi de la *jornada* / he de deixar per sempre el món del meu albir / --- fins al darrer sospir», Coromines (*Elegia a Ribes*, O. C. 1172, v. 38). I en certs estils, que volen ser formalístics, com en les velles cartes de negocis: «deu firmar-se --- una carta --- posar lo lloc y *jornada*: notare diem et locum», OPou (*TbPu.*, 183). *Jornea* ant. manllevat del fr. ant. *journee* 'jornada' (cites en DAG i AlcM).

Jornal [964]. Des dels orígens apareix especialment aplicat a la tasca diària del treballador: «un' obra de just val / cent mil de peccador: / no perden llur *jor-*

nal / li bon laborador», Guillem de Cervera, c. 1250 (*Prov.*, 119c), poeta que també en generalitza el significat fins a fer-ne 'obra en general': «a 'yceyls qui mal viuran, / ensenyant fals *jornal*, / deu hom doblar l'afan, / la desonor e-l mal» (id., 990b, i no gaire diferent 15d i 225d, cosa gens rara en els trobadors occitans, Rayn. III, 589; PSW IV, 273); en particular es va aplicar de seguida al treball agrari, acc. que també deu ser en G. de Cervera: «con l'us membres sent mal / sí -s fan, per semblant, tuyt; / si fas bos croy *jornal*, / alt levaran lo *bruyt*»: 'si un membre pateix, en sofriran tots', per tant 'si en un territori feudal hi ha terra abandonada per dolenta, tots els habitants del país se'n perjudicaran, però si tornes bo un jornal (de terra) dolent, hom alçarà molt alt el teu renom' (*Prov.*, 349c).

La concreció d'això fins a significar una mesura agrària, la mesura equivalent al tros de terra que hom pot llaurar en un dia, es troba, en efecte, des de bell principi «ipso *ǵornale* de terra», doc. de 964 (*Cart. de St. Cugat* I, p. 61); «in manso de Muntada, un *jornal* a segada», doc. ross. del S. XII (Costoja, a. 1168, RLR III, 289); i en aquest sentit el trobem avui fins als últims límits de la llengua: l'Alta Cerdanya («els Còdres només són tres o quatre *ǵurnáls*» (Ro, 1959); Baix Segre, on l'usen només parlant del secà, com a equivalent de la pórca, mesura aplicada a les terres d'horta vella (Soses, 1964); Horta d'Alacant (on el comparen, si bé no és el mateix, a la TAFULLA, Campello, 1963). Del sentit de 'treball que fan en el camp', com sigui que sovint uns pagesos se'l manllevaren uns a altres, ve *tornar jornal*, expressió propensa a usar-se figuradament 'obrar en reciprocitat': «tu també me n'ets fet una - des de que vení <a>s deixat: / sàpigues qu'estic contenta, - que 't serà *jornal torna!*», cançó eivissenca (MilàF, *Romllo.*, 385); i en la frase estereotipada *anar a torna-jornals*.

DERIV.: *Jornaler* [Ss. XIII-XIV, *Consolat*]. *Jornalada*; *jornalar*; *jornalejar*. *Ajornalar*; *ajornalada*; *ajornalador*; *ajornalament*

Ajornar [1403] amb el matís d'assenyalar dia de fer alguna cosa lletra del rei Martí (AIEC v, 522), en el de 'perllongar, diferir' que en deriva tan naturalment Belv. 1803 i Lab. 1839, si bé com a antiquat («*ajornar*» i «*adjornar*: senyalar, cotar lo dia; aplazar el dia»); i des de c. 1900 reprèn l'ús freqüent, de manera que Vogel li lleva ja la nota d'antiquat, i tant Careta com Fabra (*Gram.* 1912, 352b) el recomanen per reemplaçar l'intolerable castellanisme *aplazar*.

AMAlcover féu un gran mullader denunciant aquest mot com a gallicisme (passim en el BDLC des de 1917, notes on no hi ha res que valgui la pena, sinó algunes poques dades en el vol. IX, 362-6); no manca de fonament el fet que és rar a la documentació antiga, però s'explica per l'ús de sinònims, preferits per l'estil administratiu i legal antic —*adiar*, *perllongar*, *diferir*—; i, si bé en la fixació del matís 'diferir', degué influir el model francès, el fet és que el matís de 'fixar data per fer tal o tal', en el qual ja consta des d'antic, és quasi igual (i estava naturalment abocat a convertir-s'hi), i